

Yayın Değerlendirme / Book Reviews

Hülya Taflı Düzgün (2019). *Ortaçağ'da Anadolu'dan İngiltere'ye: Antakya'nın Şarkısı'nda Türkler*. Ankara: Siyasal Kitabevi.*

Gülbadi Alan**

Ortaçağ'da Anadolu'dan İngiltere'ye: Antakya'nın Şarkısı'nda Türkler adlı çalışma Selçuklu dönemi Anadolu'daki Türklerin İngilizler ile etkileşimlerinin Latin kronikleri ile Eski-Fransızca (Old-French), Anglo-Norman, Ortaçağ'da kaleme alınan İngilizce edebi metinlerdeki yansımalarını incelemiştir. Çalışma girişten sonra şu başlıklar altında üç bölümde incelenmiştir: “Ortaçağ'da Türkler”, “Doğu Roma İmparatorluğu”, “Haçlı Seferleri ve İngilizler”; “Ortaçağ İngilteresi'nde Antakya'nın Şarkısı ve Türkler”; “Norman Dükü Robert'ın ve Corbaran'ın Ortaçağ İngilteresi'ndeki Bazı Tarihi ve Edebi Metinlere Yansımaları”. Bu araştırmayı daha önce yapılan çalışmalardan farklı kılan, Ortaçağda Batı'da kaleme alınan tarihi ve edebi metinlerde Türk algısının ne olduğu üzerinde durulması ve disiplinler arası karşılaştırmalı bir çalışma olmasıdır. İncelenen kronik ve edebi metinlerin kendi ana dilleri dışında başka bir dile çevrilmemiş olması ve yazarın bu orijinal metinlerden kitabın içeriğine uygun olan kısımlarını Türkçeye de çevirmesi Türk Edebiyatına ayrıca katkı sağlamıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde Ortaçağda Türkler, Doğu Roma İmparatorluğu, Haçlı Seferleri, Haçlılar ve İngilizler hakkında bilgi verilerek Birinci

* Bu makaleyi şu şekilde kaynak gösterebilirsiniz:

Alan, Gülbadi (2020). “Hülya Taflı Düzgün (2019). Ortaçağ'da Anadolu'dan İngiltere'ye: Antakya'nın Şarkısı'nda Türkler. Ankara: Siyasal Kitabevi.”. *bilig – Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi* 92: 233-236.

** Prof.Dr., Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih ABD – Kayseri/Türkiye

ORCID ID: orcid.org/0000-0001-9238-4942

gulbadi@erciyes.edu.tr

Haçlı Seferi'nin İngiltere'ye ve Anadolu'daki Türklerle etkilerinden bahsedilmiştir. Bu çerçevede incelenen Latince kronik ve mektuplarda Türklerin nasıl algılandıkları üzerinde durulmuştur. Yazar, Haçlı ordularının din birliği adı altında kurulmuş olmasına rağmen aslında her bir ordunun kendi çıkarları nedeniyle birbirleriyle ters düşen yönlerine vurgu yapmıştır. Bu noktaya açıklık getirmek için özellikle 1096-1099 yılları arasında gerçekleşen Birinci Haçlı Seferi'nde İngiltere'yi temsil eden Norman Dükü Robert ile diğer Latin Hristiyanlarının İznik, Eskişehir, Antakya, Urfa ve Kudüs'ü ele geçirdiğine değinilmiştir. Batı için, Ortodoks Bizans'ın başkenti Konstantinopolis, Sarazenlere karşı savaşmak amacıyla Batı'nın dini ruh bütünlüğünü tamamlamak ve en önemlisi de Kudüs'e gitmek için uğranması gereken oldukça önemli bir merkez olmuştur. Birinci Haçlı Seferi'nden çok önce ortaya çıkan Schisma'nın (Doğu-Batı Mezhep Ayrışması) bu sefer ile ortadan kaldırılması mümkün olabilecekti. Ancak, Haçlıların Antakya'da prenslik, Urfa ve Kudüs'te kontluk kurması Doğu Ortodoksları ve Batı Katolikleri arasında onarılmaz yaralar açmıştır. Önce İkinci Haçlı Seferi(1145-1149), ardından da İngiltere'den Aslan Yürekli Richard [Richard Coeur de Lion] komutasındaki Üçüncü Haçlı Seferi'ndeki (1189-1192) başarısızlıklar, ardından da Kudüs'ün elden çıkması, Haçlı orduları arasındaki gerginliği daha da artırmıştır. Takip eden Dördüncü Haçlı Seferi (1202-1204) Latinlerinbaşarısını doğrulamış ancak, bu başarı Sarazenlere karşı değil, Konstantinopolis'i ele geçirmek suretiyle eski müttefikleri olan Doğu Hristiyan Ortodokslarına karşı olmuştur. Zamanla Haçlı Seferi idealleri devam etse de azalmış, Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u ele geçirmesi (1453) ile Ortaçağ Batısında en büyük 'dış politika mevzusu' olarak kabul edilmiştir.

Çalışmanın ilk bölümünde üzerine vurgu yapılan en temel konu, Papa İkinci Urbanus'un çağrılılarıyla ortaya çıkan Haçlı Seferleri sözde Hristiyan-Sarazen savaşıdır. Ancak Latin Hristiyanları kendi çıkarları yüzünden din birliklerini ve Anadolu'ya geliş amaçlarını unutmışlardır. Bu durumun en güzel örneği, Dördüncü Haçlı Seferi ile iki yüz yıl sonra Alexius'un korkusunun gerçekleşmiş olmasıdır. Birinci Haçlı Seferine güney İtalya Normanlarından Ot-rantolu Bohemond ve yeğeni Tancred, Tolouse Kontu ve Provence Markisi Saint-Gilesli Raymond, Lorraine Dükü Bouillonlu Godfrey, Fransa Kralı Birinci Philip'in kardeşi ve Vermandois Dükü Hugh, İngiliz Kralı Birinci William'ın oğlu Norman Dükü İkinci Robert (Robert Curthose) ve kuzeni Flandreli Robert, Norman Dükü Robert'ın kız kardeşi Adelard'ın kocası

Bloisli Stephen ve Boulogneli Baldwin katılmıştır. Birinci Haçlı Seferi'ne destek vermek üzere Doğu Roma İmparatorluğu'ndan İmparator Alexios Comnenus ve Tatikios, Haçlı orduları ile birlikte hareket ederek Anadolu Selçuklu Sultanı Birinci Kılıçarslan, Türk Emiri Yağlıbasan, Musul'dan Türk Emiri Kürboğa, Büyük Selçuklu Devleti'nin Halep Meliki Rıdvan'ın kumanda ettiği Türk ordularına karşı savaşmışlardır.

İkinci bölümde Birinci Haçlı Seferi'nden sonra Ortaçağ İngilteresi'nde kaleme alınan *Antakya'nın Şarkısı*nda İngiliz-Türk etkileşimlerine ve ilişkilerine değinilmiştir. Bir başka deyişle yazar ilk bölümde kroniklerden ve diğer birincil kaynaklardan tasvir ettiği tarihsel olayların yansımalarını edebi bir metin olan *Antakya'nın Şarkısı* ile göstermiştir. Chanson de Geste türünde Fransızca olarak yazılan bu metinde İngiltere'yi temsil eden Norman Dükü Robert, Britanya Dükü Otto ve Albemarleli Stephen'ın Türkleri temsil eden Soliman, Garsion, Datien ve Oliferanlı Corbaran ile mücadeleleri anlatılmıştır. Yazar, Chansons de Geste'lerin genel özelliğinin Batıdaki şövalyelik değerlerinin, savaş ve şövalyelerin kahramanlıklarının toplumda pekiştirilmesi konusu olduğunu ve bu tür metinlerde kadınlardan pek bahsedilmediğini vurgulamıştır. Buna bağlı olarak *Antakya'nın Şarkısı*'nda kadınların ayrı bir önemi olduğunu belirten yazar, çalışmasında Türk kadın karakterleri ve Türk kadını algısı üzerinde de durmuştur. Ayrıca, yazar çalışmada, İslamiyet'in yayılışı ile Araplarla özdeşleştirilen Sarazen teriminin Müslümanlığı kabul eden Selçukluların Anadolu'ya akınları ve zaferleri sayesinde İslamiyet'i yaymaları nedeniyle Türkler için de kullanılmaya başlandığı vurgulanmıştır. Batıda ve İngiltere'de Türklerin dini aidiyetleri hakkında fikir birliği sağlanmışsa da metinde Türklerin dinleriyle ilgili karmaşık tasvirlerinin Ortaçağ İngilteresi'nde nasıl bir Türk algısı yaratıldığı üzerinde durmuştur.

Çalışmanın son bölümünde Antakya'da Haçlıların ve özellikle de İngiltere adına Norman Dükü Robert'ın, Türklerle etkileşimleri, hem Birinci Haçlı Seferi sırasında yazılan kroniklerde hem de *Antakya'nın Şarkısı*'nda ele alınmıştır. Yazar, Robert'ın Türklerle mücadelelerinde Corbaran'ı yenerek Antakya'yı ele geçirmesi olayının kroniklerde ve *Antakya'nın Şarkısı*'nda Robert'ı nasıl kahramana dönüştürdüğü ve Corbaran'ın kötü de olsa kazandığı şöhret üzerinde durmuştur. Ayrıca, Norman Dükü Robert'ın Antakya'da Corbaran'ı yenmesi üzerine kaleme alınan Birinci Haçlı Seferi kronikleri ile *Antakya'nın Şarkısı*'ndan esinlenen ve İngiltere'de kaleme alınan *Lestoire*

des Engleis, Roman de Rou gibi tarihi ve *Florence de Rome* ve *Richard Coeur de Lion* gibi edebi metinlerde; III. Henry zamanında saray fresklerinde, Norman Dükü Robert'ın zaferinin yansımalarına vurgu yapılmış ve Türkler hakkındaki algıların XIV. yüzyıl İngilteresi'nde devam ettiği ifade edilmiştir.

Netice itibariyle üç bölüm üzerine kurgulanmış olan Ortaçağ İngilteresi'ndeki Türkler ile ilgili bu detaylı araştırma ile Latince, Eski-Fransızca, Anglo-Norman, Ortaçağ İngilizcesi gibi orijinal dillerde yazılan metinlerin Türkçeye kazandırılması sayesinde, Dünya Dilleri ve Edebiyatları araştırmacılarının yanı sıra Türk dili, edebiyatı ve kültürüne ilgi duyan herkes için faydalı bir çalışma ortaya konmuştur.